

J' étais venu l'esprit léger
avec la bonne conscience d'une culture
Mais que savais-je des Hongrois ?
qu' avaient-ils á m'apprendre
pour que j'enseigne juste _?*

Andre Calvas:

Megismerni, annyi, mint újjászületni

Franciaország egyik déli városából, Nimes-ből a mediterrán tengerpart közeléből érkeztem Jászberénybe. 1992 szeptember elején életemben először jöttem Magyarországra. Egy francia - magyar minisztériumi megegyezés alapján tíz tanártársammal együtt azért jöttünk, hogy segítsük a francia nyelv tanítását. Így kerültem Jászberénybe, a Tanítóképző Főiskolára.

Kezdetben csak két kollégával tudtam francia nyelven beszélgetni, akiket munkájuk végeztével a családjuk vagy egyéb elfoglaltságuk várt. Egyedül maradván, a kollégiumban való üldögélésnél (ahol ideiglenesen laktam) többre tartottam a város felderítését.

Ez az őszele pompás időt hozott, ragyogó napsütésben ismerkedtem Jászberénnyel. Végigjártam a fiákkal és virágokkal szegélyezett kis utcákat. Felfedeztem a gyakran léckerítés mögé bújt házakat, kerteket, az érett fürtöket a szőlőtőkéken, a sárga és zöld paprikákat, a vörös paprikafüzéreket, amelyek néhol mint ünnepi virágfüzerek lógtak az erkélyeken. Sétáltam a Zagyva mentén, amely olyan lustán kanyarog a városban, hogy az ember azt sem tudja, melyik irányba folyik. A tájékozódásban a város házai és épületei fölé emelkedő templomtornyok segítettek. Elülögéltem a parkok padjain, hallgattam a város zaját, figyeltem életét. Gyerekek játszottak, mint bárhol máshol, emberek közlekedtek gyalog vagy kerékpáron, autók húztak el mellettem, igaz ritkábban, mint a hasonló francia városokban. Itt a piaci napokat kivéve az autósok könnyen találnak parkolóhelyet és néha lassítaniuk kell egy-egy lovas kocsi miatt. Gyermekkorom óta nem hallottam lópaták dobogását az úttesten.

Ez volt az első benyomásom Jászberényről. Megváltozott, lelassult számomra az idő. Lassan, kapkodás nélkül járhat az ember távol a nagyvárosi tömegtől, rohanástól. Itt látszólag ismeretlen a nyugati világ modern betegsége, a zaj, a rohanás kiváltotta stressz. Így aztán úgy tűnik itt ismeretlen a tömeg által fojtogatott ember magányérzése is.

Jászberény városa, lakói és tevékenysége nyugalmat és békességet sugall. A férfiak és nők, a fiatalok és kevésbé fiatalok talán gondjaik miatt (tudom, hogy az van elég, és ezek mindegyike teljes embert próbáló) kezdettől fogva komolyaknak, zárkózottnak látszottak, nem olyan spontán módon felszabadultnak, mint én, a délről jött.

A későbbiekben a magyar történelem tanulmányozása adott magyarázatot erre a zárkózottságra. Rájöttem, hogy a magyarok komolysága nem zárja ki őszinte érzelmeik kimutatását.

Lassanként megbarátkoztam új környezetemmel. A tél beköszönte előtt eljutottam a város különböző kerületeibe, a szántóföldekig, ahol törték a kukoricát...

És mindenekelőtt új ismeretséget kötöttem, találkoztam más franciául beszélő emberekkel. Nem tudom elfoglaltság nélkül felidézni találkozásomat Hamza Dezső Ákossal és feleségével. A két művész - festő és divattervező - Párizsban kötött házasságot, és 15 évig élt ott. Örömmel mentem hozzájuk beszélgetni, amely jó alkalom volt számukra felidézni ifjúságuk Franciaországát. 1993 májusában szomorúan kísértük Hamza urat utolsó útjára. Felesége Olaszországba költözött a testvééréhez. A kettős elválás megrendített és jelezte, hogy a barátság szálai, amelyek engem és feleségem új ismerőseinkhez kötnek, már erősek.

A feleségem végül is csatlakozott hozzám. Együtt indultunk felfedezni Jászberény környékét, a Jászágó több települését: Jászjákóhalmát, Jászdózsát, Jászapátit, Jászkisért, Jászárokszállást. Sok új ismerősre, új baráttra találtunk. Jászszentandráson megcsodáltuk Chiovini

Ferenc és Aba Novák Vilmos különös templomi freskóit. Természetesen Jászberényben is meglátogattuk a Jász-múzeumot a híres Lehel kürtjével.

A magyar nyelvet nagyon nehéz megértenünk. Már az utcai táblák és feliratok is sok nehézséget okoznak. Mégis erőfeszítéseket teszünk, hogy a legfontosabb kifejezéseket megjegyezzük. Tudjuk, hogy a magyarok is nem kevés nehézség árán tanulják a francia nyelvet.

A magyar nyelv megértése türelmet és tiszteletet igényel. Csak miután elkezdtem tanulmányozni a történelmet jutottam el oda, hogy kezdtem érteni a körülöttem élőket. Abban, hogy megértsem beszélgetőtársaimat, kollégáimat, hallgatóimat, mindazt, amit magatartásuk, megnyilatkozásaik kifejeztek, leginkább a francia nyelvész, Aurélien Sauvageot "Magyarországi életutam" című könyve segített. (A könyv eredeti címe: Aurélien Sauvageot: Souvenirs de ma vie hongroise - magyar fordításban is megjelent az Európa Könyvkiadónál 1988-ban Várady-Brenner Mária fordításában.) Írója 1923-tól hosszú évekig élt Magyarországon, kitűnően beszélt magyarul, kapcsolata volt a magyar értelmiséggel, és átérezte a magyar nép tragikus sorsát. A könyv elolvasása után érzékelttem magam körül az író megállapítását: "az egész ország beteg Trianon miatt", és szerettem volna jobban megismerni beszélgetőtársaimat, barátaimat. Talán a magyar nép szomorú sorsa is hozzájárulhatott ahhoz, hogy az emberek féltve őrzik személyes sorsukat. Nem kevés idő kell ahhoz, hogy bizalmukba fogadjanak.

Franciaként meg tudom érteni ezt a drámát, amely még mindig kíséri a magyar lelket. Elzász-Lotharingiát is elszakították Franciaországtól, és gyermekkori történelemkönyveink és térképeink őrzik még ezt a csonkítást, ugyanúgy, ahogy az egyik középiskolai tanteremben láttam a jelenlegi és a Trianon előtti Magyarország térképét. Nem tudom megítélni, de értem azokat, akik büszkén, érzékenyen, de gyűlölet nélkül beszélnek ezekről.

És mindenekelőtt, ami leginkább megfogott Jászberénybe érkezésem első pillanatától, az engem fogadók különös érzelmegzaltsága volt, akik olyan tapintatosan, annyi lelki finomsággal fogadtak engem. És ebben az érzelmegzaltságban nincs semmi hivalkodó: egyszerű, tapintatos tettekben nyilvánul meg.

Ennek az általam nagyra értékelt érzelmegzaltságnak egy másik oldala a művészetek és különösen a zene iránti szenvedély. A magyar népnek tehetsége van a zenéhez. Ez meglepő felfedezés volt számomra. Csodálkozom és zavarban vagyok, érzem hiányosságaimat és a franciák lemaradását ezen a területen.

A hallgatók, a közép- és általános iskolások, akiknek tanítom a francia nyelvet, nemcsak zene iránti szeretetükkel és tehetségükkel, előzékenységükkel tűnnek ki. Nagyon tetszik fegyelmük szelleme, figyelmük, munkához való hozzáállásuk. Újra látom bennük ifjúságomat. Azóta nálunk a viselkedés nagyon megváltozott. Az lenne a jó, ha a magyar fiatalok nem látnának példát nyugati kortársaikban, sokoldalúan fejlődnének, de megőriznék erkölcsi tulajdonságaik gazdagságát.

Ha úgy adódik, beszélek tanítványaimnak a kábítószeréről, amely annyi pusztítást okoz Franciaországban és másutt. És az első áldozatok mindig a fiatalok. Nem lenne jó, ha az iskolák kapuiban kábítószerárusok várnák a fiatalokat Magyarországon is. Figyelmeztetni kell őket, hogy tudjanak védekezni.

Ami az iskolai munkát, a francia nyelv tanítását illeti, amikor a fiúk és lányok mint tanulók állnak előttem az órákon, sajnos túl passzívak. Azt szeretném, ha jobban bekapcsolódnának az órába, ha francia nyelven beszélnének velem és egymással, hiszen ez az egyetlen alkalom, ahol erre lehetőségük van. A tanulásnak nem a vizsga kellene hogy a célja legyen, hanem, hogy beszélni tudjanak francia nyelven, ha úgy adódik.

Ugyanakkor meg kell mondani, hogy a passzivitás nem egészen az ő hibájuk. Következménye ez még a gyakran alkalmazott tankönyvnek, amelyben nem kap elég helyet a kommunikáció. Így aztán 4 évi középiskolai tanulás után a diákok jól ismerik a nyelvtant, de nem tudják magukat kifejezni francia nyelven.

A kisiskolások sokkal természetesebbek. Nem félnek a nevetségessé válástól. Ezért kell korán kezdeni az idegen nyelv tanulását.

Valamikor a francia nyelv fontos helyet foglalt el Magyarországon. Számos kapcsolat létezett a magyar és a francia irodalomban. Így például: a hallgatók bemutatták nekem Paul Verlaine Őszi Chanson cím versét Tóth Árpád fordításában.

Azt szeretném, ha a francia nyelv ma is ismertebb lenne, több tanuló választhatná, különösen itt Jászberényben.

Azok a tanulók, akik tanulják, azt mondják, azért választották, mert ez egy szép nyelv. A többség az angolt, vagy a németet választja, mert szakmai jövőjük szempontjából ezt tartják fontosabbnak.

Befejezésül engedjék meg, hogy kiálljak a francia nyelv mellett, amely szépségével együtt a gyakorlati életben is hasznos lehet.

*Andre Calvas verse magyarul

Könnyű lélekkel,
egy magát mindenütt ismertnek hívő kultúrával felvértezve érkeztem.
De mily keveset tudok a magyarokról ?
Mennyi a tennivalóm,
Hogy jól taníthassak ?

Fordította: Szilágyiné Hódosi Zsuzsa